

L'escriptor fantasma

Bona nit, em presente, sóc una presència. Al davant tenen un *ghost writer*, un negre literari de profunda, prou fonda, tenebra. Comparec à la *clarté des lampes*, à la *pâle clarté des lampes languissantes*, tocases ja les dotze, perquè —crec— toca traure a desfilar el llençol brut quan es té quelcom per a oferir més enllà de la brunyida campana(da).

Per açò trac ara a passejar el contingut —en diversitat d'accepcions— i opac —per contingut precisament— J. P. Segons P. I. Q, l'obligació de l'escriptor «no és escriure ni fer-se entendre»; l'obligació és «el gest»; «el gest pave-sià, la foscor», dirà en altre lloc. El gest escrit en italià el 50 a l'Albergo Roma de Torí: *“Non parole. Un gesto. Non scriverò più”*. El gest contrari a l'escriptor, el gest contrari de l'escriptor: la seua cara oculta, el r(ictus) de l'*scriptus interruptus* (que arriba i té els ulls d'altre, d'altre escriptor, d'altre, escriptor, escriptor a l'ombra, negre literari, i que és com abandonar un vici, com veure abocar-se en l'espill un fantasma, un visatge mort, com escoltar uns llavis closos). Parla Pal. en díctic: VEU DE SILENCI, EL MEU CLAM, REFLECTIT, ÉS A MI QUE RETORNA. / SÓC JO QUI EL SENT EN L'ESPILL: EL MEU GEST CONTRA MI.

Davant del mirall, la reverberació de mo(r)ts, el gest radical de callar, de veure al doble badar boca i parlar sense pruna. No es tracta de la cancel·lació, celació o encarcerament eloqüent dels Bartleby i quadrilla, galeria de lletraferits que es tornen cartoixans sobtats, singulars que s'ometen, que s'encaixonen, tot i aconseguint que el silenci siga la caixa de ressonància de les seues paraules. En el berenar de cotorres, papagais, mallerengues i lloros —berenar de negres molt sovint—, els becs muts són convidats misteriosos. Això no obstant, el silenci no sempre potencia una obra. Cal un cert acord entre la impossibilitat de dir i la necessitat de callar. L'obra s'ha de potenciar en el silenci, el silenci ha de potenciar-se en una obra. En el cara a cara amb el món i la vida, amb si mateix, l'escriptor ha de posar-se a favor dels altres, de cara a si.

El gest de captar-se sense l'ombra expressa de la pròpia presència, el gest de parlar no d'esquena al món i la vida sinó als seus ulls. El gest, l'ac-

ció d'atorgar la paraula; de deixar que el llenguatge s'ajunte al cos alié com el cos, esdevingut pergamí, llençol, palimpsest, es preste a l'escriptura fantasma. Deixar de morir, aconseguir un cos a través, transeünt, disfressat i fugisser, amb què eludir l'enregistrament (de la mort) en un lloc amb domicili. Més que confinar-se, el fi de l'escriptor hauria de ser migrar d'un congènere a altre sense trobar cap castell. El repte consisteix a deixar que mots aliens siguen la caixa de ressonància de silencis propis, de zones mortes. A partir de determinat molló (lloc) ja no hi ha tornada; és necessari abastar aquesta fita. Per al fantasma literari, el punt de no-retorn és una frontera bromosa (espai) on el jo s'experimenta com quelcom d'extern que només en part —i en parts— depén d'ell.

L'afany que trosseja i dispersa el meu *ghost in progress* m'obliga ara no a escriure ni a fer-me entendre. Hui em sent forçat i vocat, bolcat al gest; al gest palatí de la foscor. El gest que escric en català en el 55 de *Caràcters*: «Prou paraules. Un gest. No escriuré de més». Sóc un escriptor transmigratori, transhumant, que es desplaça per aprofitar millor les pastures de la boira. Un escriptor que fa llargues bornades per les ombres, pels boscos, pels núvols, abans d'arribar a les clarianes, a la llum, llum pesant, llum ferma. Un escriptor que fa cas a C. A. quan escriu: «*Todo escritor va hacia la claridad perfecta, pero el camino es un rodeo por lo incomprendible. Si va a lo claro por el camino de lo claro, suele quedarse en lo obvio, que es la forma más derrotista de la melancolía en la literatura*». Sóc un escriptor en terra d'allò incomprendible, d'allò inaprensible, que escolta els fantasmes quan li diuen «Vine cap a la llum», vine contra ella, i que, no entenent res —així s'està en el món i en la vida—, tira pel túnel sinuós fins a tombar la porta de la creació, de la

tolerància; en definitiva, de la comprensió, que és, en paraules de V.-M., «*lo más civilizado y espiritual que existe en la lectura, en el arte —i en la ciència—, aunque no entendamos nada*».

Sóc, igualment, una veu que s'abeura i s'amara en el breu. Quan el terme brevetat s'aplica a l'àmbit de la teorització sobre el discurs o la creació literària, històricament apareix amb una significació d'ordre qualitatiu més que no quantitatiu. La brevetat, en les retòriques clàssiques, és un valor, si es vol dir així, secundari perquè s'associa a un altre que és el preeminent: la claredat. D'aquesta manera la brevetat representa un principi que pot ser reduït a un conjunt de procediments mitjançant els quals seria factible el principi estètic de la claredat. En aquesta direcció implicaria l'anorreament de tots aquells elements discursius que impedeixen realitzar directament i sense entrebancs una meta comunicativa, siga del tipus que siga. Quan el terme brevetat l'aplique a mi mateix, biobibliogràficament emergeix amb un significat qualitatiu. La brevetat, en el meu cas, és un valor gregari que s'uneix a un altre que és l'autènticament cabdal: la foscor. Així les coses, la brevetat en mi representa un principi que pot ser reduït a un conjunt de procediments a través dels quals seria possible el gest estètic de l'obscuritat. En aquest sentit comportaria l'extensió de regions d'ombra, àrees mortes, i tels de neula que permeten dur a terme un objecte, tal vegada més expressiu que no comunicatiu, com ara la mort de la mort, l'altra vida, l'escriptura fantasma. Per tot açò la forma que més m'acomoda és la dels apunts. Els apunts és probablement la forma literària que millor convé a la postmodernitat. A diferència del conte o del poema, que es clouen sobre si i només es lliuren conclusos, és oberta, asistemàtica, fragmentària. La seua capacitat d'abastar no té límits. No els té perquè cada fragment és signe d'altra cosa i entre si totes es fan senya i, entre totes, allò que hi manca és sempre el més important. Amb els apunts arribe fins on no hi ha. Aplegue fins on no està escrit.

Francesc Bononad

Per què serveix la celebració dels centenaris? Per ben poca cosa, responen alguns. Però, en un país tan ingrati com el nostre en matèria literària, s'ha d'aprofitar tot i els centenaris serveixen, si més no, per descobrir que alguns venerables cadàvers es mantenen incorruptes. Dos exemples recents: M. Torres i J. Maragall. Torres, nascut a Lleida el 1910, va morir a Puig d'Olena el 1942. Des que J. Sales va publicar les seves *Poesies*, a Mèxic, el 1947, el bleix suau de Torres ha alenat com un aire fi en la poesia catalana. El llibre s'ha anat reeditant, ampliant. Alguns cantants han musicat i interpretat algun dels poemes. Però, en aquest centenari, Torres ha crescut. Hem conegut la seva biografia amb més detall; la seva literatura, amb més matisos; la seva personalitat literària, amb més complexitat. En aquest sentit, és bàsica l'antologia de textos en prosa titulada *Les coses tal com*

Resurreccions

són, preparada per J. Julià i P. Ballart i publicada per Acontravent. Torres ja no és només un bleix suau i un aire fi. I don Joan? Don Joan ha tingut una posteritat difícil. Ja van començar a posar-la-hi Eugeni d'Ors i els noucentistes. La república no el va pas redimir. El franquisme li va dedicar carrers, sense llegir-se'l, és clar. L'oposició democràtica el respectava amb una fredor glacial perquè don Joan, a més de dedicar poemes a vaques cegues i a pastors i sirenes llegendaris, era conservador, catòlic i monàrquic. A Espanya, amb aquelles ganes d'assimilarlo tot, amb aquella fam històrica que tenen, J. Marías i els altres l'anomenaven «el catalán de la generación del 98».

Una bona camàndula. Ara don Joan gaudeix d'una commemoració llarga i doble. 1860-2010: 150 anys del naixement. 1911-2011, 100 de la mort. Hem vist muntatges teatrals, hem sentit conferències, hem llegit suplementos monogràfics. Tot plegat ha servit per recobrar l'alta volada del primer intel·lectual modern, de caire europeu, de les lletres catalanes. Ens agradi o no el que pensava, el que escrivia, els discursos que va pronunciar, Maragall és imprescindible. Ho és el seu *Comte Arnau*, ho són poemes com *L'oda infinita* o *Cant espiritual* i ho són alguns dels seus articles periodístics, no solament *La iglésia cremada* i *La ciutat del perdó*, també els que parlen del conflicte entre Catalunya i Espanya, que semblen escrits ara mateix i ho foren, encara que sembli mentida, fa més de cent anys.

Miquel Pairoli

Amfitrió: Caràcters. Tipus: Festa-Barbacoa. Xarxa: Global. Descripció: Què és *Facebook*? *Facebook* (o *Face Book* o FB) és, entre múltiples coses, un «Espill» o «Llibre de Cares»; el protagonista principal de la nova pel·lícula de D. Fincher; una xarxa social que connecta milions de persones i, sobretot, el nou llibre de F. Bononad (també FB). Sens dubte, FB es tracta d'una de les propostes més radicals, esquizofrèniques, atrevides i/o destructivament genials que hàgim pogut penetrar, viure, llegir i gaudir en molt de temps. Digníssim i necessari hereu del millor Palàcios, FB és un ésser/llibre /objecte fascinant (en una edició deliciosa i ben treballada d'El Cep i La Nansa) que es pot utilitzar com a brúixola o full de ruta a través dels laberints que s'imposen amb les tecnologies. Però FB també pot servir com a arma de doble tall per denunciar, precisament, la banalització que aquestes noves tecnologies poden arribar a propiciar en segons quines mans. A partir d'un cas molt concret de «rabiòsa actualitat» com és el de la tràgica desaparició de Marta del Castillo, FB indaga en reflexions impressionants al voltant del rostre i les màscares que ens imposem de cara a l'altre/a; del personatge inventat que projectem davant aquest/a altre/a en l'immens teatre del món; del sàdic paper dels mitjans de comunicació en el furor quotidià a la cerca de SangiFetge tot fabricant més i més màscares; de la mort i la caixa negra

Has rebut una invitació a un esdeveniment: especial facebook Francesc Bononad

que la justifica en l'últim sospir i que demostra que, en un determinat punt, la veu deixa de ser d'un mateix per formar part d'un altre ordre, d'una altra manera de (re)presentar. Amb una prodigiosa força per captar l'epifania de l'instant precís, FB funda tota una nova mitologia esperpèntica tan poderosa que és capaç de fusionar-se amb referents canònics. En efecte, dins aquest cosmos tragicòmic, Penèlope teixeix la mortalla d'Odiseu mentre aquest travessa un laberint d'espills ben esguardat per M. Carcaño, V. Nabòkov, T. Blesa, T. Shandy, M. Adam Smith, N. Abad, R. Batty, Don Catalino de Hispanis, R.L. Stevenson acompanyat pels seus amics Dr. Jekyll i Mr. Hyde o L. O'Leory, convidat d'honor decisiu a l'hora d'elaborar l'«Epèlag» amb què conclou (o no) aquest fascinant viatge psicotròpic. I nosaltres som testimonis excepcionals d'aquesta orgia massiva de mots, de despropòsits i, també, d'indagació humana ben igual com els múltiples JOS de Bononad dialoguen, flipen i discuteixen a través d'una xarxa social hiperactiva. FB és molt conscient del

voyerisme privilegiat que assumim no sols a l'hora de participar d'aquest volum poètic i salvatge sinó també, en efecte, cada vegada que ens connectem en algun d'aquests instruments cibernètics que està redefinint les relacions humanes. El resultat és una obra apassionada i apassionant que denuncia el morbo fàcil i, a la vegada, assumeix amb convicció, perícia i èxit tot el que comporta, en el fons, la literatura en majúscules a través d'una porta o pou o ull d'accés insospitat fins ara. Entrar dins FB significa endinsar-se en les grans qüestions literàries de tots els temps però no amb grandiloqüència ni amb aires de grandesa, sinó a partir de la commoció, la brevetat («Breu, tens» ens diu Palàcios), el fragment, l'humor negre més descarnat i un lirisme definitiu, sí, ja que no tot és tan pirotècnic com pot semblar, i és que FB disposa d'una intel·ligència i intuïció excepcionals també a nivells metafòrics, semàntics, lingüístics, discursius. Un llibre viu, mutant, provocador i potentíssim, FB obliga a una nova manera d'entendre el fet poètic, reconciliant el clàssic amb el futur, creant nous models de lectura i, sobretot, d'escriptura. FB: volum revolucionari que ens convida al goig i al pensament. Apunta't, doncs, a la Festa-Barbacoa!

Convidats confirmats. Aquest esdeveniment té 1 convidat confirmat
(Mostra'ls tots)
Jaume C. Pons Alorda